

Nr 12.

Ankom till riksdagens kansli den 21 februari 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring av de för aktiebolag och bankföretag gällande bokföringsföreskrifterna.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 484, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Christiernsson* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådana lagändringar, att de juridiska personer, vilka äro skyldiga upprätta vinst- och förlusträkning — aktiebolag, bankaktiebolag och sparbanker — åläggas att däri särskilt ange sådana poster, som icke härröra ur respektive företags normala verksamhet utan bestå av utifrån lämnade stöd eller äro resultat av tillfälliga affärshändelser, liggande utanför det normala affärsförloppet.

I fråga om de skäl, som föranlett motionärens yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Frågan om en omarbetning av aktiebolagslagstiftningen har redan för flera år sedan upptagits av Kungl. Maj:t. I propositionen nr 205 till 1933 års riksdag anförde chefen för justitiedepartementet bland annat:

Efter tillkomsten av 1910 års aktiebolagslagstiftning hade följt en tidsperiod, kännetecknad av en utveckling på det ekonomiska området, som knappast syntes hava varit förutsedd av lagstiftaren. År 1924 vidtogos vissa ändringar i aktiebolagslagen, men erfarenheten hade visat, att denna för hela samhällsekonomin viktiga lagstiftning i betydelsefulla delar likväl ej motsvarade de fordringar, som borde ställas på densamma, utan krävde en mera genomgripande omarbetning. Frågan härom hade upptagits till övervägande inom justitiedepartementet under hösten år 1932. Då erfarenheten och i synnerhet på senaste tid timade händelser särskilt understrukt behovet av snara åtgärder till åvägabringande av effektivare revision i aktiebolag, igångsattes inom departementet en utredning rörande ändring i aktiebolagslagens bestämmelser om revision, och i syfte att kunna framlägga förslag redan till riksdagen år 1933 begränsades behandlingen av ämnet till de spörsmål vilkas lösande ansågs mest angeläget, nämligen huru större säkerhet skulle kunna beredas för en sakkunnig, objektiv och utan bihänsyn bedriven revision samt om de närmare kompetensvillkoren för revisor. På grundval av den verkställda utredningen upprättades en promemoria med utkast till ändring i aktiebolagslagens bestämmelser i förevarande hänseende. Promemorian jämte utkastet remitterades för yttrande av ett antal myndigheter och enskilda samslutningar.

Lagutskastets utarbetande hade förestavats av önskan att snarast få avhjälp

en mera påfallande brist på ett för det allmänna intresset viktigt område av aktiebolagslagstiftningen. De föreslagna nya bestämmelserna hade därvid enligt sakens natur måst anknytas till aktiebolagslagens övriga stadganden sådana dessa för närvarande vore utformade. Det kunde emellertid icke förnekas att det på detta område vore förknippat med vissa olägenheter att framgå på de partiella reformernas väg. Sålunda syntes vara ostridigt att aktiebolagslagen krävde en omarbetning, sträckande sig över centrala delar av lagstiftningen. Behovet därav hade trängt sig fram med sådan styrka att eventuella ändringar på enstaka punkter icke kunde giva fog för ett dröjsmål med en mera vittsyftande omarbetning. Och vid en sådan kunde lagen i revisionsfrågan närstående spörsmål tänkas erhålla en omgestaltning som påverkade även nämnda frågas lösning. Ett övervägande av de olika synpunkter som inverkade på frågans bedömning hade fört departementschefen till den ståndpunkten att man för att säkra ett bestående gott resultat av en reform i revisionsfrågan gjorde bäst i att upptaga den till behandling i det större sammanhang varom nyss nämnts. Med hänsyn till vad förut anförts kunde dock denna väg icke förordas under annan förutsättning än att arbetet efter den vidare linjen igångsattes snarast.

Departementschefen föreslog således att en utredning igångsattes rörande en allmän omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. Denna borde därvid i sin helhet göras till föremål för granskning. Bland frågor vilka borde ägnas särskild uppmärksamhet hade en del redan förut antytts. Dit hörde spörsmålet huruvida alltefter företagens beskaffenhet borde i lagstiftning införas på olika sätt reglerade former av aktiebolag. En viktig fråga gällde förvaltningens ordnande, förvaltningsorganets sammansättning, dess förhållande till aktieägarna och ansvarigheten för förvaltningen; bland annat borde undersökas ändamålsenligheten av något system ungefärligen motsvarande det tyska, innebärande en klyvning av funktionerna såsom företagsledning och såsom övervakande representantskap för aktieägarna. Revisionsfrågan borde upptagas i hela sin vidd; undersökningen borde således omfatta icke blott reglerna om revisorernas tillsättande och deras kompetens utan även vilka närmare bestämmelser som kunde erfordras rörande deras verksamhet samt granskningens föremål och omfattning. Under övervägande borde jämväl tagas huruvida ändrade bestämmelser tarvades för betryggande anordningar i fråga om aktiebolags bildande samt om sättet för inbetalning av aktiekapitalet och förändringar av detsamma. Befogad syntes vidare en omprövning av bestämmelserna om upprättande av balansräkning m. m. i syfte att klara och fullständiga upplysningar måtte föreligga till bedömning av företags ställning. Icke minst betydelsefullt vore det av aktiebolagslagstiftningen ännu obeaktade spörsmålet i vad mån särskilda bestämmelser påkallades i anledning av den numera allmänt använda företagsformen med huvudbolag och dotterbolag samt beträffande koncerner. Övervägas borde ock vad som kunde åtgöras för att trygga aktieägarminoritets behöriga intressen — en fråga som syntes vara av särskild vikt beträffande nyss omförmälda företagsformer. Här hade blott i korthet angivits några av de uppgifter som mötte vid utredningen. Säkerligen komme man vid en allmän översyn av lagstiftningen i ämnet att jämväl ställas inför en mångfald andra spörsmål.

I anslutning till det anförda föreslogs i propositionen, att riksdagen måtte anvisa anslag till bestridande av kostnader för utredning rörande omarbetning av aktiebolagslagstiftningen. Propositionen bifölls av riksdagen.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1933 tillsattes därefter en kommitté för verkställande av ifrågavarande utredning, den s. k. aktiebolags-

kommittén. Den 1 februari 1935 förordnade Kungl. Maj:t, att aktiebolagskommittén från och med den 1 mars 1935 skulle vara upplöst, och att den av kommittén omhändertagna utredningen skulle övertagas av lagberedningen. Kungl. Maj:t förordnade tillika särskilda sakkunniga att vid utredningen biträda lagberedningen. Enligt den av lagberedningen till Kungl. Maj:t avgivna redogörelsen för dess verksamhet under år 1935 ha vid det av beredningen fortsatta utredningsarbetet med de särskilda sakkunniga genomgått av beredningen utarbetade preliminära utkast till lagtext rörande bl. a. balansräkning samt vinst- och förlusträkning jämte tillhörande promemorior.

Såsom av utskottets redogörelse framgår beröra de i motionen framställda önskemålen en av de frågor, som gjorts till föremål för särskilt övervägande vid den inom lagberedningen pågående omarbetningen av aktiebolagslagstiftningen. De i motionen anförda synpunkterna komma därvid givetvis att uppmärksammas, varför riksdagen torde sakna anledning att nu ingå i närmare prövning av motionärens yrkande, såvitt angår vanliga aktiebolag. Och då lagstiftningen för bankaktiebolag och sparbanker på här ifrågavarande områden sammanhänger med den allmänna aktiebolagslagstiftningen, bör jämväl för dessa företags vidkommande resultatet av beredningens arbete avvaktas. På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

Utskottet.

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1936.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Velander, Branting, Otto Wangson, Ekströmer* och Verner Andersson;

från andra kammaren: herrar Linnér, Lindqvist och Hedlund i Östersund*, fru Östlund samt herrar Olsson i Rimforsa, Olsson i Mellerud, Johansson i Bro och Hillgård*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

